

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-154.2022.16>

УДК 378.091.214.18:62168-024.67:378.091.212-054.6

Цзі Чжидань

ТРАНСКУЛЬТУРНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА КРІЗЬ ПРИЗМУ СКАНДИНАВСЬКОГО ДОСВІДУ

У статті досліджено особливості транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у скандинавських країнах. Скандинавський досвід реформування національних освітніх систем становить інтерес для української системи мистецької освіти.

Авторкою аналізується мистецька освіта в Данії, Швеції, Норвегії та Фінляндії; проводиться порівняльний аналіз термінів освіти в цих країнах; побудови ступеневої освіти; базових предметів; видів діяльності в закладах вищої освіти музичного спрямування. Аналізуючи науковий доробок українських авторів щодо практичних аспектів мистецької освітньої галузі у скандинавських країнах, авторка висвітлює тенденції, що домінують у системі скандинавської вищої освіти.

Зазначено, що у країнах Скандинавії активно підтримується мистецтво та культура за допомогою різних програм, грантів, стипендій тощо. Це стимулює розвиток молодих талантів і допомагає розширити можливості для творчості. Вказано, що існує значна кількість освітніх закладів, які спеціалізуються на мистецтві, дизайні та інших креативних галузях. Окрім цього, існують широкі можливості для розвитку музичного мистецтва і реалізації майбутніх учителів музичного мистецтва в музичній сфері.

Доведено, що мистецтво відіграє одну з найважливіших ролей у вихованні молодого покоління європейців та сприяє зміцненню міжкультурного взаєморозуміння на континенті, оскільки надає можливість здобувачам освіти активно самовдосконалюватися.

Акцентовано увагу на тому, що навіть у такий складний час повномасштабного вторгнення РФ в Україну, враховуючи євроінтеграційні прагнення нашої держави, надзвичайно важливим є визначення умов ефективної транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що нині зумовлює потребу врахування досвіду розвинених скандинавських країн та його застосування у становленні мистецької освіти України.

Ключові слова: *музична освіта, майбутній учитель музичного мистецтва, система неперервної освіти, мистецька освіта в скандинавських країнах, транскультурна підготовка, транскультурна компетентність.*

Потреби у вдосконаленні вітчизняної освітньої системи наголошуються процесами, що охоплюють усі сфери українського суспільства. Основна мета цього вдосконалення полягає в забезпеченні можливостей вступу в світовий освітній простір на рівних засадах. На думку О. Хижної, яка у статті «Освіта миру як мистецька освіта: у пошуках нових стратегій» одним з актуальних аспектів «сучасних освітніх змін вважає вивчення світового досвіду щодо парадигм, методів та підходів, а також впровадження інноваційних технологій, спрямованих на підвищення якості освітньої системи загалом і, зокрема, транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва» [7]. У цьому контексті особливу увагу заслуговує скандинавська освітня система, яку

вважають однією з найефективніших на сьогоднішній день. Мистецтво відіграє одну з найважливіших ролей у вихованні молодого покоління європейців та сприяє зміцненню міжкультурного взаєморозуміння на континенті. Це питання робить організацію мистецької освіти на всіх рівнях освіти актуальним як для європейських країн, так і для України, і для Китаю.

Мета – спираючись на інтеграцію транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у європейське навчальне середовище та запозичення скандинавського досвіду організації навчального процесу у заклади вищої освіти України здійснити відбір, системний аналіз й узагальнити зміст моделей мистецької освіти скандинавських країн, розглянути характеристики і вектори розвитку транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

У сучасний період розвитку загальної мистецької освіти в країнах ЄС спостерігаються активні та динамічні процеси змін. Ця еволюція передусім відбувається в контексті освітньо-культурної політики. У країнах Скандинавії держава активно підтримує мистецтво та культуру через різні програми, гранти та стипендії. Це стимулює розвиток молодих талантів і допомагає розширити можливості для творчості. Тут є багато вищих навчальних закладів, які спеціалізуються на мистецтві, дизайні та інших креативних галузях. Що стосується музичної освіти, то у цих країнах існують широкі можливості для навчання музики, розвитку талантів та реалізації в музичній сфері. Цьому сприяє широкий спектр навчальних закладів. У скандинавських країнах функціонують консерваторії, академії та університети, де студенти можуть навчатися музиці на різних рівнях – від початкового до вищого. Багато музичних навчальних закладів у скандинавських країнах привертають студентів з різних країн світу. Це допомагає створити багатокультурне навчальне середовище та розширити горизонти студентів. Серед них, наприклад, «Королівська данська академія витончених мистецтв» у Копенгагені, «Академія музики» в Мальме чи «Шведська академія мистецтв» у Стокгольмі, «Берґенська академія музики» в Норвегії чи «Саутгейтська академія» у місті Гельсінкі у Фінляндії.

Концепція загальної мистецької освіти у скандинавських країнах втілюється завдяки партнерству міністерств освіти та культури, а також інших організацій, що займаються цими питаннями. Наприклад, у Норвегії з ініціативи міністерства культури та освіти «здійснюється проект «Культурний рюкзак», який має на меті ознайомити дітей початкової і середньої школи з усіма видами мистецтв» [9].

Засновуючи «Об'єднання з питань культурної освіти дітей», яке сполучає представників «трьох міністерств (освіти, культури та міністерства у справах сім'ї та споживача), а також чотири міністерські структури – Національне управління бібліотеками Данії, Національна асоціація культурної спадщини, Рада мистецтв та Данський інститут кіно, Данія зусиллями цього «Об'єднання» втілює у життя такі педагогічні заходи й програми, як «Культура в центрах догляду за дітьми», «Культура в школі», «Культура в сім'ї», що мають на меті

долучення дітей та молоді до мистецько-культурного життя суспільства» [9].

Аналіз музичної освіти в європейських країнах показав, що викладачі музики можуть бути класифіковані на два типи: вчителі музики типу А – ті, які викладають музичне мистецтво, та вчителі музики типу В – педагоги, які працюють у музичних школах, приватних практиках (інструментальні або вокальні, теорії музики тощо). Дослідники також прийшли до висновку, що підготовка педагогів-музикантів відбувається в різних освітніх установах, таких як консерваторії, музичні училища (коледжі), академії та університети, і в середньому триває від 4 до 4,5 років. Крім того, в 87,6 % навчальних закладів педагогічні дисципліни включені до навчальних планів [11].

В основі мистецької освіти Норвегії лежить ідея синтезу особистісних потреб людини в її творчому розвитку. Норвезькі педагоги оцінюють мистецьку освіту, як «природний шлях розвитку творчого гармонійного мислення людини, що відіграє важливу роль не лише у мистецькій діяльності, а й у повсякденній праці та наукових пошуках» [2, с. 40]. Музично-педагогічна освіта базується на принципах, що розвиваються в школі Р. Штайнера (Steiner skole) та методології Ш. Сузукі (Suzuki) [8].

В Норвегії існує більше ніж 1500 музичних шкіл, приватних навчальних закладів та комунальних шкіл. Заняття з вивчення музичних інструментів у музичних школах тривають від 22,5 до 25 хвилин. Студенти навчаються в інституті Барратт Дуе, а також у шести консерваторіях. Провідним освітнім закладом у сфері музики в Норвегії є Берґенська академія музики. Ця академія має визнану репутацію в музичних колах як національних, так і міжнародних. Заклад пропонує різноманітні програми навчання для виконавців, композиторів, музичних педагогів та інших спеціалістів у галузі музики. Академія має широкі міжнародні зв'язки та співпрацює з іншими музичними інституціями та університетами з усього світу. Це сприяє міжкультурному обміну та розвитку транскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

У музичній освіті Швеції формуються прагнення автентичного, колективного, неформального, контекстуального навчання, яке осмислюється, як більш ефективне та сучасне. Велика увага в музичній освіті Швеції приділяється взаємодії. На думку О. Бодіної «теорія взаємодії забезпечує «засвоєння сенсу» в процесі спільної групової діяльності і спільного виконання завдань – на відміну від навчання за принципом «спочатку правила, потім їх застосування», оскільки саме в процесі спільної діяльності і засвоюються необхідні правила. В результаті відбувається зрушення від індивідуалізованого навчання до більш узагальненого уявлення про індивідуальність як частини навколишнього світу і навколишнього середовища. В цьому випадку умови навчання стають невіддільними від самого процесу навчання, а зміст знання – від їх практичного використання». [1, с. 87].

Шведська музична освітня система зосереджена на класифікації музикантів залежно від їхніх практичних спрямувань (Тип А та Тип В). Ця класифікація відображає освітні програми, що надаються в таких музичних

зкладах, як Академія музики в Мальме, Університет Умео та Стокгольмський університет. У навчальних програмах, призначених для підготовки музичних педагогів, менше уваги приділяється виконавським музичним аспектам (1/3 частина), замість цього акцент робиться на спеціалізованих педагогічних предметах. Одним із найпрестижніших вищих музичних навчальних закладів в країні є Університет музики та драми у Стокгольмі. Цей заклад співпрацює з іншими музичними, театральними та візуально-мистецькими інституціями, що сприяє взаємодії та розвитку культурного середовища в країні. Університет охоплює навчання в різних галузях, включаючи музику, музичний театр, танець, акторську майстерність та інші візуально-мистецькі напрямки. Заклад пропонує бакалаврські, магістерські та докторські програми. Програми досліджень активно розвивають музичні дослідження, що поєднують практику з теорією.

У навчальних планах і програмах, призначених для підготовки майбутніх педагогів музичного мистецтва, менше уваги приділяється виконавським музичним аспектам (1/3 частина), замість цього акцент робиться на спеціалізованих педагогічних предметах. Одним із основних напрямів оновлення транскультурної підготовки у данській мистецькій освіті є орієнтація на практичну діяльність, розвиток креативності. Мистецтво трактується датськими педагогами як форма самовираження та засіб комунікації. Мистецька освіти середньої школи Данії містить інтегративні зв'язки з різними шкільними предметами та складає комплекс мистецьких дисциплін. Визначальною рисою загальної мистецької освіти в Данії, на думку М. Лещенко, є «активне залучення дітей та молоді до традиційних мистецтв і водночас до їх найсучасніших проявів: до ремесел і сучасного дизайну, до музичного фольклору (співу, танцю) і сучасних електронних музичних технологій тощо» [3, с. 177].

Одним із найпрестижніших навчальних закладів Данії є Королівська данська консерваторія, розташована у Копенгагені. Консерваторія пропонує широкий спектр музичних програм, включаючи виконавство, композицію, диригування, музичну педагогіку, аранжування та багато інших. Програми охоплюють різні музичні жанри, від класичної музики до сучасної та експериментальної музики. Вона також співпрацює з відомими музикантами та музичними колективами для забезпечення високої якості навчання.

Ще одним цікавим закладом країни є Школа Фестивалю в Роскілде. Вона пов'язана з легендарним Роскілде Фестивалем – одним з найбільших музичних фестивалів у світі, що відзначається широким спектром музичних жанрів. Серед них можна зустріти класичну рок-музику, поп, хіп-хоп, електронну музику, метал, панк, джаз, фолк та інші. Школа розташована поруч з містом Роскілде та є привабливою для тих, хто цікавиться музикою, культурою та соціальними питаннями. Тут вивчається література, кінематограф, художнє мистецтво, музика. Більшість навчальних програм в школі відзначаються акцентом на практичні проекти. Студенти мають можливість працювати над різноманітними творчими завданнями, такими як

створення музики, організація виступів та культурних подій, аранжування тощо. Як пише, український журналіст та музикант П. Коробчук: «для вивчення музики тут облаштована ціла студія звукозапису: є барабанна установка, рояль, десятки електрогітар, сучасна звуковідтворювальна апаратура. Усе, що можна уявити! І хоча тут не видають дипломів, але серед данців вважається дуже престижним 1-2 семестри тут навчатися. Школа приймає на навчання молодь 18-25 років» [4].

Багато країн світу наразі звертаються до досвіду Фінляндії, яка займає провідне місце у Європі за якістю навчання, конкурентоспроможністю своїх випускників та за загальною статистикою щодо розвитку обдарованості. Сьогодні Фінляндію вважають лідером за рядом ключових показників загального розвитку, зокрема там навчається більше музикантів на душу населення, ніж у будь-якій країні світу. Вища музична освіта в Фінляндії відіграє важливу роль у розвитку музичної культури та формуванні талановитих музикантів. Країна володіє високим рівнем музичної освіти та має кілька видатних навчальних закладів, де студенти можуть розвивати свої музичні здібності та отримувати професійну підготовку[8].

Однією з важливих установ, що надають вищу музичну освіту, є Саутгейтська академія у місті Гельсінкі. Ця академія пропонує широкий спектр музичних програм, включаючи бакалаврські, магістерські та докторські ступені у різних спеціалізаціях музичного мистецтва. Студенти мають можливість глибоко досліджувати музичну теорію, історію музики, виконавство на різних інструментах та вокал, композицію, диригування та інші аспекти музичного мистецтва.

Ще одним визнаним закладом фінської системи мистецької освіти є Академія музики, розташована в місті Тампере. Вона також надає різноманітні програми з музичної освіти та дозволяє студентам поглиблювати свої знання й навички у різних галузях музики.

Транскультурна підготовка майбутніх учителів музики у Фінляндії зорієнтована на вивчення в основному національної музичної спадщини, але окрім цього, велика увага приділяється культурі сусідніх країн. Наприклад, у навчальних закладах, таких як Гельсінський університет, Академія Åbo та Академія Сібеліуса (Akademi Åbo, Akademi Sibelius) не передбачається глибока музично-теоретична підготовка. Замість цього, значно більше часу приділяється розвитку ансамблевих виконавських навичок, адже слуховий досвід майбутніх педагогів-музикантів є одним з пріоритетів навчання в цих освітніх закладах.

Висновки. Отже в організації мистецької освіти у скандинавських країнах можна простежити орієнтацію на такі тенденції: 1) визнання важливої ролі цієї галузі у всебічному розвитку особистості; 2) акцент на забезпечення доступності мистецької освіти завдяки підтримці держави; 3) створення сприятливих умов для досягнення високої якості виконання завдань цієї галузі у соціокультурному житті суспільства. Усі зазначені тенденції роблять мистецьку освіту у скандинавських країнах багатогранною та цікавою для

студентів, які прагнуть розвиватися в музичній сфері. Навчання музики сприяє розвитку творчості, практичних навичок та глибокого розуміння музичної культури, допомагаючи студентам реалізувати власні музичні таланти і амбіції.

На нашу думку, надзвичайно важливо систематично досліджувати та аналізувати досвід скандинавських країн з метою порівняння їхніх освітніх систем з вітчизняною. Це дозволить виявити сильні сторони та можливі недоліки їхніх практик і визначити, які зарубіжні тенденції можуть бути корисними для розвитку мистецької освіти в Україні.

Використана література

1. Бодіна О. Музична педагогіка і педагогіка мистецтва. Концепції XXI століття. Підручник для вузів : Юрайт, 2017. 216 с.
2. Волинець Л. Тенденції розвитку загальної мистецької освіти в країнах Європейського Союзу. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2009. № 2. С. 36-47.
3. Лещенко М. Сучасні зарубіжні концепції естетичного виховання. *Педагогіка і психологія*. 1996. № 2. С. 171-178.
4. Європейський вектор української геополітики. URL : <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-orld/271-evropeisky-vektor-ukrainskoi-geopolityky>
5. Anttila M. *Problems with school music in Finland British Journal of Music Education*. 2010. Vol. 27, No 3. P. 241-253.
6. Kallio A. A., Partti H. Music education for a nation : *Teaching patriotic ideas and ideals in global societies. Action, Criticism and Theory for Music Education*. 2013. Vol. 12, No 3. P. 5-30. URL : http://act.maydaygroup.org/articles/KallioPartti12_3.pdf
7. Khyzhna O., Lendel-Siarkevich A. Peace Education as Arts Education : In Search of New Strategies, Philosophy and Cosmology, Volume 21 *The Academic Journal* ISSN 2518-1866 (Online), ISSN 2307-3705 (Print) S.74-84.
8. Juntunen M. Teacher educators' visions of pedagogical training with in instrumental higher music education. A case in Finland. *British Journal of Music Education*. 2014. Vol. 31. No 2. P. 157-177.
9. Wimmer M. Promotion Cultural Education in Europe. A Contribution to Participation, Innovation and Quality. Pre-Conference Reader for the European Conference. Graz (Austria), 8-10 June 2006. URL : <http://portal.unesco.org/culture/fr/filedownload.php>
10. De Vugt A. European perspectives on music education URL : https://publishup.uni-potsdam.de/files/39918/psm04_S39-58.pdf
11. A web site analysis of music teacher education in Europe. URL : https://publishup.unipotsdam.de/opus4ubp/frontdoor/deliver/index/docId/39918/file/psm04_S39-58.pdf
12. Електронний ресурс. URL : <https://kultura.rayon.in.ua/blogs/581806-daniya-kraina-neviyna>

References :

1. Bodina O. (2017) *Muzychna pedahohika i pedahohika mystetstva. Kontseptsii XXI stolittya. Pidruchnyk dlya vuziv: Yurayt*. 216 c.
2. Volynets' L. (2009) *Tendentsiyi rozvytku zahal'noyi mystets'koyi osvity v krayinakh Yevropeys'koho Soyuzu. Porivnyal'no-pedahohichni studiyi*. № 2. S. 36-47.
3. Leshchenko M. (1996) *Suchasni zarubizhni kontseptsiiy estetychnoho vykhovannya. Pedahohika i psykholohiya*. № 2. S. 171-178.
4. Yevropeys'kyu vektor ukrayins'koyi heopolityky URL : <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-orld/271-evropeisky-vektor-ukrainskoi-geopolityky>
5. Anttila M. (2010) *Problems with school music in Finland British Journal of Music Education*. Vol. 27, № 3. P. 241-253.
6. Kallio A. A., Partti, H. (2013) *Music education for a nation : Teaching patriotic ideas and ideals in global societies. Action, Criticism and Theory for Music Education*. Vol. 12, No 3. P. 5-30. URL : http://act.maydaygroup.org/articles/KallioPartti12_3.pdf
7. Khyzhna O., Lendel-Siarkevich A. Peace Education as Arts Education: In Search of New Strategies, Philosophy and Cosmology, Volume 21 *The Academic Journal* ISSN 2518-1866 (Online), ISSN 2307-

- 3705 (Print) S.74-84.
8. Juntunen M. (2014) Teacher educators' visions of pedagogical training with in instrumental higher music education. A case in Finland. *British Journal of Music Education*. Vol. 31. No 2. P. 157-177.
 9. Wimmer M. (2006) Promotion Cultural Education in Europe. A Contribution to Participation, Innovation and Quality. Pre-Conference Reader for the European Conference. Graz (Austria), 8-10 June. URL : <http://portal.unesco.org/culture/fr/filedownload.php>
 10. De Vugt A. European perspectives on music education URL : https://publishup.uni-potsdam.de/files/39918/psm04_S39-58.pdf
 11. A web site analysis of music teacher education in Europe. URL : https://publishup.unipotsdam.de/opus4ubp/frontdoor/deliver/index/docId/39918/file/psm04_S39-58.pdf
 12. URL : <https://kultura.rayon.in.ua/blogs/581806-daniya-kraina-neviyna>

JI ZHIDAN. Transcultural training of the future teachers of music art through the prism of the Scandinavian experience.

The article is devoted to the problem the peculiarities of transcultural training of future music teachers in the Scandinavian countries. The Scandinavian experience of reforming national educational systems is of interest to the Ukrainian art education system.

The author examines art education in Denmark, Sweden, Norway and Finland; a comparative analysis of terms of education in these countries is carried out; construction of graduate education; basic subjects; types of activities in institutions of higher education in the musical direction. Analyzing the scientific output of Ukrainian authors regarding the practical aspects of art education in the Scandinavian countries, the author highlights the trends that dominate the Scandinavian higher education system.

Even at such a difficult time of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, taking into account the European integration aspirations of our country, it is extremely important to determine the conditions for effective transcultural training of future music teachers, which currently dictate the need to take into account the experience of developed Scandinavian countries and its application in the formation of art education in Ukraine

Keywords: *the musical education abroad, the future teacher of musical art, the system of continuous education, the art education in scandinavian countries, the transcultural training, the transcultural competence.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-154.2022.17>

УДК 378.-091.3:377.011.3-051]:62/68

Яшанов С. М., Шевчук Б. В., Назаренко В. С., Лазаренко Г. С.

**ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ВІРТУАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ**

У статті охарактеризовано сучасні підходи до проєктування та реалізації віртуального освітнього середовища фахової підготовки педагогів професійного навчання. Виокремлено поняття віртуального освітнього середовища фахової підготовки педагогів професійного навчання. Представлено трактування основних підходів до проєктування дидактичного комплексу інформаційного забезпечення з використанням в освітньому процесі переваг різних технологій. Розкрито концепцію професійно-орієнтованої технології навчання фахових